

MEDEDELINGEN HEEMKUNDIGE KRING
GROOT-HAALTERT - 3-MAANDELIJKS LEDENBLAD
23STE JAARGANG 2003- NR 3

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Erevoorzitter

Veearts Robert Lievens

Voorzitter - Secretariaat

Willy De Loose
053/83.08.81

Bestuursleden:

Denderhoutem:

Edgard Huylebroek

Hans Sonck

Haaltert:

Geert Boelaert

Marc De Moyer

John Scheerlinck

Heldergem:

Roger De Troyer

William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel

Terjoden

Bernadette De Luyck

Documentatiecentrum:

Warandegedebouw Sint-Gorikspein 17
9450 Haaltert. Open : eerste zondag en
tweede donderdag van de maand van 10
tot 12 uur .

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Lidmaatschap: € 7,50

Steunend lid: € 12,00

Rek.nr. 439-5083061-63

Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email:

willydeloose@skynet.be

Website:

<http://www.hk-haaltert.tk>

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.

HK Haaltert is lid van het Verbond van Kringen voor
Heemkunde Oost-Vlaanderen.

Redactioneel

Na de uitzonderlijke warme zomerperiode, in het persjargon gelijk aan komkommertijd, zijn wij weer terug. Hopelijk fijne vakantiedagen doorgebracht?

Na de afsluiting van het ledenbestand 2003 een overzicht: aantal leden:320, waarvan Haaltert en Terjoden: 127, Heldergem: 35, Denderhoutem: 21, Kerksken: 26, buiten de gemeente: 109, buitenland: 2 (D & Fr)

Wij mogen ons verheugen op 75 steunende leden, waarvoor oprecht dank. Er werden 63 gratis nummers bezorgd aan de Oost-Vlaamse Heemkundige Kringen, aan de Stads- en Rijksarchieven en aan de Haaltertse scholen en bibliotheken.

Tot 18 augustus bezochten 1531 surfers onze website en een 100-tal bezoekers hebben wij geholpen in het Documentatiecentrum. Noteer dat het centrum nu ook toegankelijk is elke 1ste zondag en elke 2de donderdag van de maand (van 10-12u).

Wij trachten de publicaties boeiend te maken. Heb je zin om een korte bijdrage en/of interessante foto te publiceren in het tijdschrift, dan ontvangen wij graag een seintje.

Zonder 'technische storing' komt het fotoboek '150 Haaltertse gezinnen in de kijker' in het najaar van de pers (zie elders in dit nummer). Geïnteresseerden kunnen nu reeds een exemplaar bestellen. Onze leden zullen zeker opgetogen zijn met een fikse korting van € 5 (lidmaatschap 2003 vereist!).

Bestuurslid Roger De Troyer vraagt jullie medewerking. Hij werkt aan een inventaris van de gesneuvelde soldaten in beide wereldoorlogen en zoekt van elke gesneuvelde het doodsprentje (of afdruk). De ontbrekende namen vind je elders in dit nummer. Ben je in bezit van een prentje, geef het in bruikleen a.u.b., waarvoor dank.

Ook de 'Gezinsreconstructie van Denderhoutem' door onze medewerker René De Paepe, krijgt stilaan vorm. Dit volumineuze werk moeten wij in twee delen verspreiden, een 1ste deel tot ong. 1800 en een 2de deel van 1800 tot ong. 1900. Wij houden jullie op de hoogte.

Het verzamelen en publiceren van de 'Keskense' bijnamen staat ook geprogrammeerd. Onze voorouders hadden op dat punt een enorme spiritualiteit. Deze 'juweeltjes' mogen niet verloren gaan. Ken je er nog al of niet gespekt met toffe anekdotes, speel ze door aan Joris De Kegel en/of Robert Welleman.

HK Haaltert

CRIMINALITEIT IN HET LAND VAN AALST IN DE 18DE EEUW

(SLOT)

1. 6. Autochtoon of allochtoon?

Voor 89,5 % van de delinquenten konden we bepalen wat hun woon-of geboorteplaats was. Natuurlijk moeten we altijd kritisch zijn met deze aanduidingen, zeker voor wat de vreemdelingen aangaat. De volgende tabel laat de verhoudingen zien:

Gebied	Aantal	Percentage van totaal
Land van Aalst ⁵⁰⁴	424	51,3
Stad Aalst	88	10,6
"België"	162	19,6
Frankrijk	40	4,8
Nederland	15	1,8
Duitsland	6	0,7
Elders	5	0,6
Totaal	737	89,6

Het waren dus vooral de autochtonen die vervolgd werden (62,1 %). Deze cijfers moeten natuurlijk wel in hun context geplaatst worden. Door ook de stad Aalst zelf in het onderzoek te betrekken, hebben we natuurlijk hoge cijfers voor wat de Aalstenaars betreft. Voorts waren er voor de kasselrij serieuze verschillen in de tijd: tijdens de periode 1700-1759 waren er slechts 36 (22,1 %) delinquenten die uit het land van Aalst afkomstig waren. Let wel, voor dit tijdvak hebben we eveneens nogal wat misdadigers voor dewelke we de woonplaats niet konden achterhalen. Voor de tijdsspanne 1760-1795 geldt dan weer, met een misdadigerspopulatie die meer dan verdubbeld is, dat de autochtone bevolking het merendeel van de delinquenten uitmaakt (70,4 %).

In navolging van wat Van Opdenbosch deed voor de gevangenen uit het Land van Aalst die in het Provinciaal Correctiehuis terecht kwamen, gingen wij eveneens de criminele haarden na, maar dan voor geheel de eeuw. Met enige aanpassing bekwamen wij eveneens dat vooral het westen en het zuidwesten van de kasselrij veel criminelen telde. De criminele driehoek Ruijn-Geraardsberggen-Dikkelvenne⁵⁰⁵ tekent zich ook voor de gehele eeuw af. De volgende pagina laat dit duidelijk zien.

Kaartverklaring

- 1: minder dan vijf delinquenten per gemeente.
- 2: tussen de vijf en negen delinquenten per gemeente.
- 3: tussen de tien en negentien delinquenten per gemeente.
- 4: meer dan 20 delinquenten per gemeente.

De gearceerde gebieden zijn Steenhuize-Wijnhuize en Ninove (het gebied met een 1, met vier misdadigers). Deze gemeenten maakten in de 18^e eeuw geen deel uit van de kasselrij, maar we hebben de criminelen uit die lokaliteiten er desondanks bijgerekend.

Hoe valt dit nu te verklaren? De gemeenten met meer dan 20 misdadigers zijn Ronse (34 personen) en Mater (29 personen). De laatstgenoemde lokaliteit was de woonplaats van de bende van Jan De Smet. Toch waren er daarbuiten nog tien delinquenten die zich voornamelijk aan gewelds- en vermogensdelicten schuldig maakten. De sociale toestand was in dit dorp trouwens in het algemeen verre van rooskleurig. Bij een telling die in 1795 plaatsvond, bleek dat Mater circa

⁵⁰⁴ Met inbegrip van Nieuwerkerken.

⁵⁰⁵ VAN OPDENBOSCH M., *op.cit.*, pp. 139-140.

27 % behoeftigen telde onder de bevolking⁵⁰⁶. Ronse was dan weer een vrij grote stad, die in 1775 8500 inwoners telde⁵⁰⁷. De aanwezigheid van winkels en markten zorgde er tevens voor dat het een favoriet jachtterrein was voor dieven.

Toch kunnen nog andere factoren meespelen, namelijk van sociaal-economische aard. We weten dat de 18^e eeuw gekenmerkt wordt door een demografische revolutie, die gepaard ging met een toenemende grondversnippering, een stijging van het aantal bezitlozen en een groeiende invloed van de huisnijverheid. Volgens Scholliers is een bevolkingspeil dat boven het productieniveau uitstijgt verantwoordelijk voor een daling van het reële loon en een stijging van de armoede. Dit vindt plaats in de 16^e eeuw en de periode 1730/40-1860/70⁵⁰⁸. De Kezel meent dat weer dat Vlaanderen in de 18^e eeuw nog niet verpauperd was. De plattelandsgemeenschap uit die periode mag men zeker niet beschouwen als de voorafspiegeling van een vrij ver geproletariseerde samenleving die na 1815 begint te groeien. Zeker voor de huisnijverheidsgebieden, waaronder het Land van Aalst, mag men dit concluderen. Hij vraagt zich wel af in welke mate de toch kwetsbare huisnijverheid de levensstandaard van de talrijke keuterboeren en wevers kon garanderen⁵⁰⁹. Verscheidene tekens van de op til zijnde verpaupering, die van het Vlaamse landsgedeelte een verarmd gewest maakten in de 19^e eeuw, zijn aan te wijzen. Vandenbroeke merkt een terugval op van de gemiddelde koopkracht voor de tweede helft van het tijdvak⁵¹⁰.

Diverse detailstudies uit het onderzochte gebied tonen aan dat er zich ook in het Land van Aalst alleszins donkere contouren begonnen af te tekenen naargelang de eeuw vorderde. Lamarq onderzocht de sociale evolutie van de parochie Velzeke, de geboorteplaats van Jan De Lichte, doorheen de tweede helft van de 17^e en de 18^e eeuw. Hij concludeert dat reeds voor 1770 er sprake was van een neerwaartse beweging. De hogere groepen daalden gevoelig, terwijl de groepen die onderaan de sociale ladder stonden, toenamen⁵¹¹. Voor Schorisse bleek dat ongeveer 35 % van de totale bevolking in 1795 geheel of gedeeltelijk was aangewezen op de openbare onderstand⁵¹².

Deze toenemende proletarisatie was nochtans geen fenomeen dat eigen was aan dat deel van de kasselrij waar veel misdadigers woonden. Een soortgelijke evolutie op sociaal vlak voltrok zich eveneens in het oostelijk deel van de kasselrij. De Brouwer bevond voor Haaltert en Kerksken dat de boedelbeschrijvingen "Pro Deo" toenamen van 7,6 % van het totale aantal boedels tot 16,2 % aan het einde van het tijdvak. In de laatste helft van de 18e eeuw leefde 10 à 15 % van de bevolking in de onderzochte lokaliteiten op de rand van de armoedegrens⁵¹³. Met de "Pro Deo" boedels duidde men die boedels aan waar de schuldenlast groter was dan de nalatenschap. Het is natuurlijk altijd gewaagd om een diepteonderzoek door te trekken voor de gehele regio, maar doorheen de laatste decennia lijkt "Arm Vlaanderen" zich meer en meer te manifesteren in het onderzochte gebied. In de jaren 1770 en 1780 merkten we trouwens al op dat bedelen meer en meer een zaak werd van de autochtone bevolking. Ook vermogensmisdrijven nemen een hoge

⁵⁰⁶ DE RAMMELAERE C., De beroepsstructuur van de plattelandsbevolking in Zuid-Oostvlaanderen gedurende de 18^e eeuw, in *Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen*, 4 (1959), 3, p. 236.

⁵⁰⁷ DE BROUWER J., *op.cit.*, p. 53.

⁵⁰⁸ SCHOLLIERS E., De materiële verschijningsvormen van de armoede voor de Industriële Revolutie. Omvang, evolutie en oorzaken, in *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 88 (1975), p. 464.

⁵⁰⁹ DE KEZEL L., Grondbezit in Vlaanderen 1750-1850. Bijdrage tot de discussie over de sociaal-economische ontwikkeling op het Vlaamse platteland, in *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis*, 14 (1988), 1, p. 89.

⁵¹⁰ VANDENBROEKE C., *op.cit.*, pp. 43-44.

⁵¹¹ LAMARCO D., Een poging tot sociale stratificatie in een Zuidvlaamse plattelandsparochie: Velzeke in de tweede helft van de 17^e en in de 18^e eeuw, in *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis*, 8 (1982), 2, pp. 282-312.

⁵¹² DE RAMMELAERE C., *art.cit.*, pp. 235-236.

⁵¹³ DE BROUWER J. De staten van goed als bron voor het leefmilieu gedurende de 17^e en de 18^e eeuw te Haaltert en te Kerksken, in *Het Land van Aalst*, 29 (1977), 1, p. 13.

vlucht, althans volgens het bronnenmateriaal. Meer en meer mensen kregen het moeilijker om het hoofd boven water te houden.

De vreemdelingen waren voor het grootste deel uit het huidige België afkomstig (71,1 %). Een relatief klein deel van de delinquenten kwam uit de nabije omgeving. De streek van Oudenaarde en die van Noord-Henegouwen leverden 25 of 14,5 % van de vreemdelingen. Er was een veel groter deel van de "Belgen" die uit de steden afkomstig waren. Niet minder dan 85 misdadigers gaven als geboorte- of verblijfplaats een stad op (zie hiervoor ook de kaart in de bijlagen). Dit maakt dat 52,4 % van de vreemdelingen die uit België kwamen stedelingen waren! Brussel (het huidige gewest) lag niet zo ver verwijderd van het Land van Aalst. De stad zelf was een verblijfplaats voor de garnizoenen en de zetel van de centrale instellingen.

Voor wat de Vlaamse steden betreft, dient er gewezen te worden op de economische ontwikkeling van dit landsgedeelte in de 18^e eeuw. Er greep immers een uitgesproken tendens tot ruralisatie en de-urbanisatie plaats. Gedurende een groot deel van het tijdvak lagen de lonen van dagloners en handarbeiders hoger dan bij weinig gekwalificeerde arbeiders uit de steden⁵¹⁴. Allicht zal dit voor een push-factor gezorgd hebben. Samenvattend mogen we stellen dat het gros van de Belgische vreemdelingen uit Vlaanderen, Brabant of Henegouwen afkomstig waren en stedelingen waren. De geografische mobiliteit was dus meestal vrij beperkt.

Voor wat de criminele niet-Belgen betreft, kwam het gros uit Frankrijk. Dit land leverde 60,6 % (40 individuen) van de buitenlanders. Hun aantal was vooral in de nasleep van de Oostenrijkse Successieoorlog van tel. Meestal waren de grensgebieden de plaats van afkomst van de Fransen die we in de archieven vonden. De streken Nord-Pas De Calais, Champagne-Ardenne en Lorreine leveren niet minder dan 60% van de Fransen.

Nederlanders waren dan weer veel minder vertegenwoordigd. Met 15 individuen leverden zij 22,7 % van de buitenlanders. Voor het overgrote deel kwamen zij uit Holland, Noord-Brabant en Nederlands Limburg (zie eveneens de kaart in de bijlagen). We zien dat ook hier dat de grensprovincies het gros van de criminelen, meestal landlopers en bedelaars, "leverden" die voor de behandelde rechtbanken verschenen.

De Duitsers en de overige buitenlanders maakten 16,6 % uit van de niet-Belgische buitenlanders en vormen bijgevolg slechts een relatief klein deel van de buitenlandse populatie. Vooral in de nasleep van de Successieoorlogen werden zij opgepakt.

⁵¹⁴ VANDENBROEKE C., op.cit., pp. 36-38.

Criminaliteitsindex

1.) Inleiding

De omvang van de criminaliteit wordt normaliter uitgedrukt door middel van de wettelijke criminaliteitsindex. Dit is de verhouding van het totale aantal vergrijpen, uitgedrukt per jaar en per 10000 of 100000 inwoners.

2.) Stad Aalst

Voor de bevolkingscijfers hebben we een benaderend cijfer weergegeven, op basis van de cijfers, voor zover die er waren, voor de verschillende periodes, voor de lokaliteiten Aalst en Nieuwerkerken⁵¹⁵. We bemerken dat de verhoudingen vrij laag liggen. Alleen tijdens en vooral na de Successieoorlogen stijgen de waarden sterk. We hebben dan voornamelijk te maken met een "geïmporteerde" misdadigheid. Tijdens de Spaanse Successieoorlog (1700-1709, de jaren waarvoor we enige gegevens hebben) waren vele inbraken en vermogensdiefstallen het werk van niet-Aalstenaars, veelal zelfs van buitenlanders. De vele gevallen van landloperij en bedelarij in de nasleep van de Oostenrijkse Successieoorlog zorgden ervoor dat de indicaties dan eveneens enorm toenemen.

Periode	Totale aantal vergrijpen	Vergrijpen per jaar	Bevolkingscijfer	Criminaliteits-index
1700-1709	63	6,7	9400	6,7
1724-1729	11	1,8	10000	1,8
1730-1735	16	2,6	10000	2,6
1736-1741	56	9,3	10300	9,5
1742-1747	20	3,3	10300	2,1
1748-1753	31	5,1	10600	3,2
1754-1759	104	17,3	10600	18,3
1760-1765	20	3,3	10900	3,5
1766-1771	19	3,1	11200	3,5
1772-1777	28	4,6	11200	5,7
1778-1783	16	2,6	11500	2,9
1784-1789	14	2,3	11500	2,6
1790-1795	20	3,3	11800	3,8

⁵¹⁵ DE BROUWER J., *op.cit.*, p. 3 en p. 52.

3.) Land van Aalst, 1700-1795

De gegevens voor de bevolking hebben we gehaald uit het werk van De Brouwer⁵¹⁶. Per periode hebben we er een cijfer van ca. 10000 afgetrokken, aangezien ook de verhoudingen voor het Aalsterse schependom zijn meegerekend bij dit aantal. En dan nog is dit niet helemaal juist, want bij de cijfers van vermeld werk heeft men ook die bevolkingscijfers meegerekend van enkele lokaliteiten die in de 18^e eeuw niet bij het Land van Aalst behoorden. De eigenlijke criminaliteitsindex zal dus ietwat hoger gelegen hebben dan blijkt uit onderstaande gegevens.

Voor het tijdvak 1700-1759 bemerken we dat de cijfers ook hier vrij laag zijn. Dit is niet te verwonderen, aangezien de kasselrijrechtbank dan alleen voor de "ghedyde" personen de criminele rechtspraak bezit. De enige periodes met uitschieters zijn de jaren 1720-1724, wat te wijten is aan de vervolging van zigeuners en landloperij in het algemeen. Ook de Oostenrijkse Successieoorlog en de nasleep hiervan is in het Land van Aalst verantwoordelijk voor een stijging van de indicaties.

Dat we vanaf 1760, en dit tot het einde van het Ancien Régime, dan weer met forse indicaties zitten in vergelijking met de vorige periode mag niet verwonderen. De uitbreiding van de bevoegdheid inzake criminele materies van het Leenhof is hiervoor verantwoordelijk. Nu krijgen we meer gegevens over de misdaden van de inwoners der heerlijkheden uit het Land van Aalst. De bekomen waarden laten alleszins zien dat het platteland vrij hoge criminaliteitscijfers kende. Hierbij moeten we natuurlijk ook de uitgestrektheid van de kasselrij en het bevolkingsaantal voor ogen houden. Voorts kan de berechting van "buitengewone" misdadige verschijnselen de waarden natuurlijk ook de hoogte injagen. In dit verband is de aanwezigheid van een bende als die van Jan de Smet mede verantwoordelijk voor de hoge index tijdens de jaren 1784-1789. We hebben dan zelfs het hoogste cijfer voor het gehele tijdvak.

Periode	Totale aantal criminele vergrijpen	Vergrijpen per jaar	Bevolkingscijfer	Criminaliteits-index
1700-1704	2	0,4	73500	2,9
1705-1709	28	5,6	83000	4,6
1710-1714	14	2,8	83000	2,3
1715-1719	9	1,8	93000	1,6
1720-1724	88	17,6	93000	16,3
1725-1729	21	4,2	102500	4,3
1730-1734	29	5,8	102500	6,1
1735-1739	14	2,8	116000	3,2
1740-1744	56	11,2	116000	12,9
1745-1749	68	13,6	123000	16,7
1750-1754	38	7,6	123000	9,3
1755-1759	16	3,2	136000	4,3
1760-1765	120	20,0	136000	27,2
1766-1771	87	14,5	147000	21,3
1772-1777	145	24,1	147000	35,4
1778-1783	157	26,1	154000	40,1
1784-1789	215	35,8	154000	55,1
1790-1795	156	26,0	161000	41,8

⁵¹⁶ DE BROUWER J., *op.cit.*, p. 111.

Algemeen besluit

In deze verhandeling hebben we een beeld geschetst van de globale criminaliteit in de stad en de kasselrij van Aalst in de 18^e eeuw. Vermogensdelicten vormden hierbinnen de grootste groep, met 40,1 % van de gekende misdaden. In de eerste helft van de eeuw zijn ze vooral sterk vertegenwoordigd tijdens periodes van (politieke) troebelen, na 1760 stijgen ze ook weer. Dit kan zeker voor het Land van Aalst in correlatie gebracht worden met de toenemende moeilijkheden in de huishuishouding. Huisdiefstal met en zonder braak is duidelijk overheersend bij de vermogensmisdrijven. Vooral textiel was een gegeerd item bij de dieven. Doordat we via de bronnen vooral met een landelijke context te maken hebben, worden we ook geconfronteerd met de diefstal van vee, hout en veldvruchten. De dievenbende van Jan De Smet maakte handig gebruik van de vele markten in de nabije omgeving om de kramen en de winkels te bestellen. Het waren voornamelijk autochtonen die zich bezondigden aan vermogensmisdrijven.

Overtredingen van politiereglementen komen op de tweede plaats bij de gekende criminaliteit (32,2 %). Ze vertoonden hoge cijfers, vooral tijdens het hongerjaar 1740, de Oostenrijkse Successieoorlog en diens nasleep. Daarvoor zien we voor het Land van Aalst ook een stijging in de jaren twintig, wat voor een deel te wijten is aan de zigeunervervolging, hoewel maar een klein deel van de vervolgte zigeuners ook effectief in de archieven van het Leenhof is terechtgekomen. Vooral de financiële lasten die de vervolging van deze criminele verschijnselen met zich meebracht, en bijgevolg een demotivatie bij het gerechtelijk personeel, zorgen ervoor dat we waarschijnlijk met een onderschatting kampen van de werkelijke aantallen van zwervers en bedelaars. In de tweede helft van de eeuw dalen de verhoudingen voor deze misdrijven. Dikwijls was de gedeeltelijke of gedwongen werkloosheid en de daaruit voortvloeiende armoede er de oorzaak van dat men ging bedelen of zwerven. Deze werkloosheid kwam voort uit de afdanking uit het leger, het einde van de openbare werken of het seizoensgerichte werken. Ook door ziekte of een handicap kon men tijdelijk of voorgoed in de miserie terecht komen en gaan zwerven of bedelen. De landlopers vormden een belangrijk deel van de misdadigersgroep. Onder hen waren er vele individuen die zich aan andere delicten bezondigden, vooral diefstallen of misdrijven tegen de openbare orde (banbreuk). De grote meerderheid zwierf alleen of in kleine groepjes rond. Het grootste deel waren vreemdelingen. Voor wie niet uit de regio afkomstig was, bevonden we dat de geografische mobiliteit meestal beperkt was.

Misdrijven tegen de openbare orde manifesteerden zich vooral onder de vorm van banverbreking. Ze hadden een totaal aandeel van 9,1 % binnen de totale groep van misdaden. Het systeem van de verbanningen bleek ook in de onderzochte regio niet te werken, getuige de vele inbreuken ertegen. Veel autochtonen bleken de verbanningen aan hun laars te lappen, vreemdelingen waren gewoonweg het rechtsgebied ontvlucht waar ze een verbanning hadden gekregen. Vooral na 1760, als het Leenhof de strafrechtspraak verkrijgt over de inwoners van de heerlijkheden in het gebied, hebben we ook nogal wat gevallen van meined. Tijdens de Brabantse Omwenteling vonden we in de regio een aantal opstandelingen die tegen de patriotten ageerden.

Seksuele vergrijpen kwamen maar in geringe mate voor, met een aandeel van 3,2 %. De invloed van het "dark number" is hier belangrijk. Vooral verkrachtingen en overspel kwamen voor. Het was de enige misdrijfgroep waarvoor de vrouwen een relatief groot aandeel hadden. Ook hier waren het vooral de autochtonen die zich ernee inlieten.

We vonden zeer weinig religieuze misdrijven (0,8 %), in casu vloeken en zweren. Ze werden meestal vermeld in combinatie met geweldsdelicten.

De geweldsdelicten maakten dan weer 14,3 % uit van de totale criminaliteit. Het ging in de eerste plaats om slagen en verwondingen en bedreigingen. Doodslag was frequenter dan moord. Vooral door de drank kon de tijdgenoot agressief worden. Vele van deze delicten grepen dan ook plaats in de herberg of in de huiselijke kring. Het ging vooral om geweld van mannen tegenover andere mannen. In vele gevallen viseerde men de familieleden, de eigen vrouw of schoonfamilie. Zeer weinig vrouwen werden hiervan beschuldigd, wat een uiting is van de beperkte sociale relaties van de vrouw.

In verband met de straffen valt het geringe voorkomen van de doodstraf op. Vanaf 1773 wordt de weinig effectieve verbanning meer en meer vervangen door een vrijheidsberovende straf. Een detentie in het Provinciaal Correctiehuis of een verlengd voorarrest komen dan meer en meer in voege. Ook de lijfstraffen dalen in die periode. Vooral vermogensmisdrijven werden zwaar bestraft. Deze werden ook dikwijls behandeld in de archieven. Dit kan erop wijzen dat men ze als zeer belangrijk beschouwde. Landlopers en bedelaars dienden het gebied te verlaten. Bij geweldsmisdrijven vallen de vele vrijspraken op of de geringe mate van bestraffing. De maatschappij was dus gewend aan een zekere mate van geweld. Recidivisme of een kwalijke reputatie maakten dat men zwaarder gestraft werd. Ook vreemdelingen hadden een verhoogde kans om zwaar gestraft te worden. Een lange detentie of de jeugdige leeftijd waren de voornaamste oorzaken om iemand een lichtere straf te geven.

Meestal kwamen gewelds- en vermogensmisdrijven voor in de gratiebrieven voor de Geheime Raad. Wie niet uit kwaad opzet handelde, of als er geen verzwarende omstandigheden in het spel waren, had een grote kans op gratie. Ook met de leeftijd hield men rekening. Meestal hield de Raad zich aan de adviezen van de Aalsterse rechtbanken. Toch kon de Geheime Raad zich soms harder opstellen dan de leenmannen of de schepenen, en vice versa. Dikwijls werd de straf omgezet in een detentie in het Correctiehuis. Jeugdige dwalingen werden aldus in het Correctiehuis opgesloten. Kwaad opzet daarentegen, of verzwarende omstandigheden, zoals bij valsheid in geschrifte of moord, maakten dat een zaak niet in aanmerking kwam voor gratie.

Er waren meer delicten op het platteland dan in de stad, maar hier moeten we rekening houden met de geringe geografische omvang van het Aalsterse schependom. Sommige vergrijpen vinden we wel op het platteland, maar niet in de stad. In de stad zijn sommige delicten dan weer meer voorkomend.

Politieke en economische factoren zijn bepalend voor de frequentie van bepaalde vormen van de criminaliteit, zoals ze in de bronnen voorkwamen. Over de verhoogde frequentie van landloperij en bedelarij tijdens en na de Successieoorlogen hebben we reeds gesproken. Ook de Brabantse Omwenteling is verantwoordelijk voor opstand tegen het gezag, enkele doodslagen en plunderingen. De toenemende moeilijkheden in de plattelandsnijverheid kunnen de vermogensmisdrijven in de hoogte jagen, zeker in de jaren 1780-1789.

De misdadiger is in 75 % van de gevallen een man. Hij of zij is dikwijls jong (tussen de 20 en de 34 jaar). Men verdient de kost hoofdzakelijk met loonarbeid of men is actief in de kleine neringen. Er zijn meer gehuwden dan ongehuwden bij de criminelen. Het merendeel is ongeletterd. De misdadiger is in de eerste plaats afkomstig uit de regio, waarbij men moet rekening houden dat er in de periode 1700-1759, of na de oorlogen, minder autochtonen te vinden zijn. Vooral in het westen en het zuidwesten van de kasselrij huizen vele delinquenten die uit het Land van Aalst afkomstig waren.

De "Belgen" komen op de eerste plaats wat de vreemdelingen betreft, en ze kwamen vooral uit Vlaanderen en Brabant. De echte buitenlanders zijn minder goed vertegenwoordigd. De Fransen komen hier op de eerste plaats en zijn vooral onder de landlopers te vinden, zoals bij alle buitenlanders het geval is.

Licentiaatsverhandeling Dries Mertens

Nvdr : Graag danken wij Dries Mertens voor de toelating zijn studie te publiceren in ons tijdschrift. Dries is de kleinzoon van Jozef Mertens (Bruul).

HERINNERINGEN - DENDERHOUTEM

Pater Jozef Goubert (rechts) stuurde deze foto naar zijn ouders in Denderhoutem. Achteraan schreef hij: 'Après une bonne chasse, deux tigres tirés'.

Jozef Goubert werd geboren te Denderhoutem op 25 januari 1872 in het gezin van Aloysius en Philomena Van der Gucht. Na een paar jaar middelbare school in Ninove gaat hij naar de apostolische school bij de jezuïeten in Turnhout. Hij treedt in de orde in 1893 en dezelfde dag vertrekt hij naar Ranchi in Indië. Hij overleed in Ranchi, 27 november 1934 zonder ooit zijn geboortedorp terug te zien.

HERINNERINGEN HAALTERT

Vele jaren organiseerden KAV en KWB Lourdesbedevaarten. Hierboven de klassieke groepsfoto van een groep in 1953.

- 1-Maria Vijverman, 2-Celine Huyghebaert,
 3- Alma Van Vaerenbergh, 4-Mariette De Neve,
 5- Clara De Meyer, 6-Monique Van den Neucker
 7-Josephine Pauwels, 8-Maria Menschaert, 9-Justine Droessaert,
 10-Leonie Dooremont, 11-Pater Pauwels, 12- onb.,
 13-Godelieve Van den Neucker, 14-Frits Van den Neucker, 15-Lisa Provost,
 16-Camilla De Bruyn, 17-Hortense Herreman 18-Victorine De Leeuw,
 19-Petrus Braeckman, 20-Angele Heyman, 21-Maria Veldeman,
 22- Gabriëlle Van Wesemael, 23-Anna Van de Velde, 24- mevr. Ester Schotsaert,
 25- EH H. Moortgat, 26-Justine Van den Brempt, 27-Zenobie Verlé,
 28-Blondine De Lepeleer, 29-Martha Van den Stock, 30-Julia De Roeck,
 31-Cedile De Roeck, 32-Zoé De Roeck, 33-...Schotsaert, 34-onb, 35-Julien Van den Abeele,
 36-Rachel..., 37-Raf Van den Abeele, 38-Yvonne De Lepeleer, 39-Achiel De Pauw,
 40-Etienne De Graeve, 41-Clementine Arijs, 42-Jules Van den Neucker, 43-Frans De Loose

VECHTERSFAMILIE TE HAALERT

Pieter D'Haese en zijn vrouw Pieternelle, evenals Pauwel, Joos, Pieter en Frans, hun zonen, allen in de gevangenis en reeds verschenen voor het leenhof van de Schijvinck te Haaltert, werden gedagvaard te Gent op 17 oktober 1697.

Hun zoon Frans en de schaper Jan De Feyter hadden hun schapen laten grazen "over de velden, cauters ende landen van andere lieden" die hierdoor erge schade opliepen "door het afweyden van broeckcooren, claeveren, sloorcooren ende andere vruchten". De andere zonen Pauwel, Joos en Pieter die de paarden van hun vader lieten lopen "in de weyden, in de claeveren, in de groene haever ende ghersinghen van andere lieden soo by daeghe als bij nachte". De personen die het wilden beletten beledigden zij "vloekende ende swerende selfs met dreyghementen ende somtyds oock met slaeghen en geweld." Deze feiten hadden een algemene aanklacht tot gevolg.

Pieter ging ook over tot geweldpleging op de jaarmarkt te Ninove. Hij was pachter van het neerhof van de abdij van Ninove, toen hij in een herberg met "eene brander" naar Jan Antheunis smeed, die zwaar gewond werd en hem ook bedreigde met een pistool. Hij werd ook beschuldigd, toen hij 's avonds 3 februari 1692 op het erf een dode hen vond, zijn buurman Jan Van den Bruele beschuldigde met "grausaeme vloeken ende sweren" en hem dreigde neer te schieten. Op 16 mei 1695 sloeg hij met een "coehooren" Jan de Saedeleer die hem "afhoogde bij een verpachting van twee waeghens tot het vervoeren van bagage van syne hoogheyt. Op 1 oktober 1695 sloeg hij Gabriel Van de Vijvere, die bij het voorbijrijden met een kar "gelaeden met vluchtgoet", een paar hoppestaken had vernield. Op 13 oktober, wanneer de pachter van het Hof ter Heyden, Adriaen Van der Meulen, de koeien van de beschuldigde uit zijn

"sloorcooren" dreef, haalde hij zijn broers erbij die een wapen gebruikten. Pieter bedreigde nog verscheidene andere personen en o.m. "de kercke van Aeltert te doen plunderen ende pilleren door de fourageurs".

Pauwel sloeg Maerten Mullem met de vuist in het aangezicht en daarna met een "graanmaat" op de rug. De andere zoon Joos verwondde Gillis Van Haeghe te Aspelare met een schapersstok en liet zijn honden Frans Coppens aanvallen, toen deze de kudde schapen van Joos uit zijn haver weerde. Pieter en Frans D'Haese zijn ook nog verdacht van "andere moetwiligheden" tegenover Adriaen Van der Meulen, Jan Troch, Adriaen De Paepe en andere. Joos en Pieter D'Haese dreigden herhaaldelijk "de plaetse van Haaltert ende diversche huizen in brant te steken" zo hun vader het proces verloor.

De familie zat voornamelijk gevangen in Aalst, Geraardsbergen en Gent. Bij de strafbepaling werden verzachtende omstandigheden in acht genomen vanwege "de langhe detentie" en "de langhe en costelycke proceduren". De vader werd verplicht op de knieën vergiffenis te vragen terwijl Pauwel uit het land werd verbannen voor 10 jaar en Joost voor 5 jaar. De rechter oordeelde dat de vrouw en haar zonen Pieter en Jan voldoende gestraft waren door het lange voorarrest en de hoge proceskosten.

Bron: LvA, jg 1968, pag. 290-291- Jozef De Brouwer

Schenkingen Documentatiecentrum

Wij danken:

Paul Ghijsels (Haaltert) : plakbrief 'Canadian Pacific'

Camilla Baeyens (Liedekerke): verzameling doodsprentjes en doodsbrieven

Ghilain Masselus (Poperinge): jaargangen heemkundig tijdschrift 'Aan de schreve', Poperinge en omg.

EEN HAALERTSE BIJ DE BENDE VAN JAN DE LICHTE

Jan De Lichte, een naam die tot onze verbeelding spreekt. Misschien via spannende verhalen van onze grootouders of door het boek van Louis Paul Boon? Op welke wijze ook, Jan De Lichte was geen doetje, hij was één van de meest geduchte misdadigers midden 18de eeuw.

Jan werd geboren te Velzeke op 7 april 1723 in een wijk met weinig goede faam. Hij groeide op midden het 'gepeupelsel'. Ook zijn ouders waren niet onbesproken, zij werden reeds verbannen voor een korte periode, zijn broer Adrianus werd eveneens verbannen voor 15 jaar en zijn oom, Peter De Lichte was een banbreker (terug keren zonder toelating), evenals zijn tante Livina De Lichte.

Opgegroeid in een dergelijk milieu, kreeg Jan de 'misdaadmicrobe' met de moedermelk mee. Hij was pas 11 jaar toen hij met enkele kompanen inbraken pleegde. Op 15-jarige leeftijd verliet hij het ouderlijk huis en begon aan zijn misdadige loopbaan, die zou eindigen op 13 november 1748 om 11u30 op de Grote Markt te Aalst waar hij geradbraakt werd. (1)

Zijn bende bestond uit 192 leden tussen de 10 en 75 jaar. Waarschijnlijk was er ook een kleinere kerngroep: 'de echte bende'.

Eén van zijn leden was Anna Maria De Clercq, geboren te Haaltert op 5 juni 1727. Haar ouders, Livinus en Maria Van der Vooren, waren zwervers. In de parochieregisters is geen spoor van hen terug te vinden. Uit de ondervragingen van Anna Maria valt op te maken dat zij in haar jeugd 'rond zwierf' met haar moeder, die overleed toen Anna Maria zeven jaar was. Op 20-jarige leeftijd ontmoette zij een andere 'zware jongen van de bende', Simon Ysebaert.

Ysebaert werd veroordeeld voor talrijke diefstallen en drie moorden en werd geradbraakt te Aalst op 7 oktober 1748. Hij verwekte twee kinderen bij Anna Maria en zij was in verwachting van een derde op het ogenblik van haar proces.

Deze verhouding deed haar helemaal de das om. Ysebaert werd geboren te St-Maria-Oudenhove en was één van de meest gevreesde misdadigers uit de streek. In 1744 vermoorde hij zijn dorpsgenoot Jan Pieter Aerents tijdens de jaarlijkse jaarmarkt. In 1848 vermoorde hij twee Franse carabinieri te

Godveerdegem in aanwezigheid van zijn vriendin. Het was trouwens deze dubbele moord die het einde van de bende zou bespoedigen. Naar aanleiding van de moord werden grootscheepse klopjachten gehouden en verscheidene bendeleden werden aangehouden en opgesloten te Aalst.

Anna Maria De Clercq werd verhoord te Aalst door de Provoost-Generaal van het Koninklijk leger in Vlaanderen. Zij verklaarde dat zij geboren werd te Haaltert waar haar moeder toevallig verbleef. Zij zwierven van dorp tot dorp en leefden hoofdzakelijk van de bedelarij. Toen zij Ysebaert leerde kennen trok zij met hem op tot haar aanhouding. De Provoost verwees naar het feit dat een carabinieri haar erkend had bij de moord te St-Maria-Oudenhove. Zij ontkennde en had geen weet van het misdadige leven van haar vriend Ysebaert.

Wanneer de voorzitter haar polste over de moord op de twee soldaten te Godveerdegem, beweerde zij niets gezien te hebben aangezien zij met een vriendin in een andere herberg was. In een latere overhooring wijzigde zij haar versie en beweerde dat zij wel met Ysebaert in de bewuste herberg was toen de soldaten binnenkwamen. Eén van de militairen zocht handgemeen met Ysebaert. Toen dit gebeurde verliet zij onmiddellijk de herberg en wist niets van het gene nadien gebeurde. Ondervraagd over de diefstal gepleegd door Ysebaert op 29 december 1747 te Ninove, verklaarde zij dat dit niet strookte met de waarheid aangezien zij op tweede kerstdag bevallen was. Toen de voorzitter vroeg of zij in gezelschap van boeven en schelmen had vertoefd, antwoordde zij: dat zij op de kermisdagen wel boeven gezien had, maar nooit in hun nabijheid vertoefd had.

Het verslag van de laatste ondervraging van Anna Maria De Clercq vermeldde:

"Wij, Charles Baguennault, ridder en drager van de militaire orde van St. Louis, Provoost-Generaal van het Koninklijk Leger in Vlaanderen, Pierre François Pijcke, Pensionaris van het Land van Aalst, Ferdinand Lenaert, officier van de stad Aalst en François le Mercier, Jacques Augustijn de le Merilloir, Joseph Cosson en Robert de la Fontaine, hebben opdracht gegeven tot de ondervraging van de beschuldigde Anna Maria De Clercq.

Na Pierre François als beëdigde vertaler te hebben aangesteld, hebben wij de beschuldigde ondervraagd. Gezeten op het stoeltje (2) hebben wij haar laten zweren in waarheid op onze vragen te antwoorden. Op vraag naar haar naam, geboorteplaats, beroep en religie antwoordde zij via de tolk: ik ben Anna Maria De Clercq, geboortig te Haaltert, ben rooms katholiek en vagebond. Zij vervolgde: ik leef al drie jaar samen met Ysebaert en ben zwanger zonder zijn vrouw te zijn. Ik wist niets van de moorddadige feiten van mijn vriend. Ik was wel aanwezig bij de moord op de carabinieri toen hij messteken toebreacht, maar volgens mij is dit geen moord.

Zij verklaarde verder dat zij nooit in aanraking kwam met justitie, wel werd zij opgepakt te Kortrijk waar 'zij brood vroeg' en hiervoor 26 dagen in de gevangenis verbleef. De gevangenisgeneesheer stelde ook geen brandmerken vast op haar lichaam, toegebracht door eerdere veroordelingen. Anna Maria De Clercq kon de rechtbank niet overtuigen van haar onschuld en werd schuldig bevonden. Het vonnis luidde:

"Omwille dat gij, Anna Maria De Clercq, geboortig van Haaltert, Land van Aalst, oudt omtrent de 23 jaren, in soo verre hebt begeven van eenige jaren te lopen met dieven, schelmen, moordenaren, zonder eenige woonplaats ofte domicilie, niet zonder nadenken te verkeren met Simon Ysebaert, alhier om verscheidene dieftes ende moorden geradbraakt en geprofiteert hebt van sijne gestolen goederen, soo ist dat den raedt van den Provoost-Generaal vergadert binnen Aalst en op verzoek van den Procureur-Generaal van den Coninck wijsen ende condemneren u tot het schavot met scherpe roeden op de mert alhier geseseld te worden tot den lopende bloede en nadien gebrandmerkt te worden met de letter V, voorts bannende uw leven durende buiten de landen van den Coninck van Frankrijk ende buiten de geconquesteerde casselrijen van Kortrijk, Aalst, Oudenaarde ende Dendermonde, deselve te ruimen binnen de dertig dagen op pene van verdere lijfstraf-

fen, condemnerende u voorders in de kosten van het proces ende misen van Justitie ter taxatie."

Omwille van haar zwangerschap ontliep de beschuldigde de lijf-straffen. Zij kreeg wel de raad 'haren banne stiptelijck te volbrengen op pene dat sij sal gegheeselt en gebrandmerckt worden".(2)

1-In de 18de eeuw gebeurde het radbraken als volgt: de veroordeelde werd ruggelings op een horizontaal rad gebonden en met een metalen staaf werden de ledematen stuk geslagen. Het wiel werd dan op een paal getild, waar het lichaam aan verrotting werd prijsgegeven, tot afschrikking van de burgers. (...armen, benen, billen ende lenderen levendig gebrocken te worden op een schavot op de Merct der stad Aalst, ende aldaer geleyt te worden op een radt het aensicht gekeert naer den Hemel, ende aldaer te blijven, tot dat het Godt gelieven sal u in 't leven te laeten). Jan De Lichte en Simon Ysebaert met drie andere kompanen werden geradbraakt

2- Stoeltje- selette, klein houten stoeltje waarop de beschuldigde een laatste maal ondervraagd werd voor de uitvoering van het vonnis. Mogelijk ook een folterstoel, deze was van een hoogte dat de voeten de grond niet raakten. De zitting was voorzien van een scherpe verhoging die de ondervraagde pijn bezorgde. Soms werden aan armen en voeten zware gewichten vast gemaakt.

John Scheerlinck

Bron: S. De Feyter in het LvA, 1981, nr 4-5, pag. 169 e.v. SAA, Archief Land van Aalst, nr 14177 en nr 14192

Lezers schrijven...

Marcel Van den Steen (Haaltert) bezorgde een aanvulling op het artikel 'Een nieuwjaarsbrief uit 1834', pagina 28 in vorig nummer.

"Joanna Judoca Van den Steen (° Haaltert Ekent 17-05-1756) was het 11de kind van 19 van Guillaume en Petronella De Rouck. Guillaume was een periode burgemeester van Haaltert en Kerkken. Zij huwde Bernardus Goubert van Denderhoutem waarmee zij 4 kinderen kreeg. Zij was tevens de kleindochter van Judocus Van den Steen en Anna Van Wassenhove. Zij huwde een 2de maal met Petrus Joannes D'Hondt uit Ressegem op 01-11-1801."

Vandaag de dag woont er nog een familielid op de ouderlijke hoeve in Vossel te Denderhoutem.

EEN CECILIA-FEEST TE DENDERHOUTEM 1932

Denderhoutem mocht rond de vorige eeuwwisseling pochen met twee fanfares. Enerzijds de Daensistische 'Groeien en Bloeien' en anderzijds de Katholieke 'Moed en Volharding'.

Uiteraard waren er sporadisch perikelen, maar toch werd een akkoord bereikt voor de viering van het jaarlijks Ceciliafeest. De ene fanfare vierde het op de voorlaatste zondag van november en de andere op de laatste zondag.

Beide fanfares, opgericht vóór 1896 hielden wekelijks hun repetities. Hun agenda bestond hoofdzakelijk in het opluisteren van de wijkkermissen (in Denderhoutem was er voldoende keuze) en rondgang naar aanleiding van de twee grote kermissen en natuurlijk het Driekoningenfeest.

Het hoofdgebeuren echter was het inrichten van het jaarlijks Ceciliafeest. Aan de hand van een bewaard 'kasboekken' van 'Groeien en Bloeien' kunnen wij ons een idee vormen van het Bourgondisch gebeuren. Het mag gezegd, er werd gesmuld!

Voor 264 leden-muzikanten en sympathisanten werden volgende ingrediënten besteld:

100 kg wortelen	75,-
100 kg aardappelen	25,-
5 kg boter	120,-
10 pakjes tapioca	
3 kg zout	
3 kruidnoten	
tomatenpuree	62,20,-
20 broden	26,35,-
100 kg kolen	
mutsaards	26,-
4 kg mosterd	13,50,-
4 kg suiker	15,-
96 kg bouillie	930,-
110 kg varkensgebraad	1650,-
5 kg gekapt	50,-
2,5 kg vet	7,55,-
Anderen kosten:	
kooksters	125,-
onkosten zaal	135,-
Totaal	3260,60 fr

Dit bedrag omgerekend aan de huidige index bedraagt ongeveer 80.000 Bfr of 300fr/pers. De ingeschrevenen betaalden 25 fr (nu ong. €15 eetmaal en dranken). Het eventueel tekort werd telkenmale aangevuld door de erevoorzitter Dr Pauwels.

Op de feesten ging het er erg vrolijk aan toe en de plaatselijke toestanden passeerden de revue!

*Weir zen van Atom
Weir emmen echt nie veel van doen
E pintjen om oos te bezatten
Om 't gelijd enes 't oos niet te doen-ba'n doet
Weir spele liekes
Os gat stot eraf op een toot
Amol skoeën melodiekes
Wel zeven walskes op een root
Ik stond op een root me Keenink en Bakker
En zeven zonen va Sonck
En Beir Van den Stock a mogt nog nie meegon
A was nog veel te jonk
Me de gemeintjekiezink
Wer speldjen in 't staminee
Wirremen grat van oos root gebleizen
Deer ne valske pardeblee*

Naarmate de avond vorderde en het bier rijkelijk vloeyde, werd de inhoud van de liedjes graag aangepast aan de bestaande situatie.

*Het ieje meziek kwam 't ander tegen
Nen Doosj verdrougt gijenen bok
De groskès van de Bokken ni goed oëngetrokken
Ze slegen ze kapot
Meng outj 't Giljenhousj was roëzig
Sleeg Neeken de mesjer kamant
Victor Van Ek teveel potten gedronken
Ging spagen in de kant
Van de Doosjen, de Doosjen
De werkende klas van oos Hiejer
De Doosjen, de Doosjen
Ze woëren tog atouëd me miejer
As de Bokken, de Bokken
Een benje probeerders be iejen
De Bokken, de Bokken
Eijer meziekksken en ink nie oniejen.*

(Doosj: Daensist; Bokken: de katholieken; pardeblee: stapmars)

Wie meer wil weten over de beide muziekmaatschappijen zie:

Mededelingen Heemkundige Kring, jg 11, 1991, nr. 2
L. Meganck, 't Muziek van Atom, Denderhoutem 1996
E. Huyebroek, 'Denderhoutem door de eeuwen heen', HK 2001, pag. 288

Hans Sonck

Nvdr: waarschijnlijk bestaan er ook spotliedjes van de Katholieke fanfare aan het adres van 'Groeien en Bloeien'. Laat het ons weten aub!

HAALTERT ZONDER BEENHOUWERS!

Nu er opnieuw twee beenhouwerijen verdwijnen is het interessant even terug te blikken op de voorbije decennia, waar in elke wijk één of meer beenhouwers ten dienste stonden van de bewoners. In het begin van de 19de eeuw was de beenhouwerswinkel nog onbekend. Enkele boeren kweekten dieren voor eigen gebruik en voor kleine detailverkoop in de onmiddellijke omgeving. Het slachten van varkens gebeurde op de hoeve en door een vakman versneden. De betere stukken werden gezouten en gedroogd. De verkoop van geslacht vlees breidde uit en enkele verkooppunten kregen vaste vorm. In de volksmond noemde men een slager: 'een veirkeszater' (verwijst naar het zouten van het varkensvlees). Ging het over runderen dan sprak men 'een koe uitkappen'.

Wij mogen aannemen dat de eerste gekende Haaltertse beenhouwerij gevestigd was op de Houtmarkt. Het was daar dat Corneel Roelandt omstreeks 1830 'de stiel' leerde. Stilaan vestigden zich enkele slachters in de gemeente, o.m. op de Hoogstraat: Edmond Provost (Mong Bouchez) en Amand De Deyn (Mantjes); in de Stationsstraat: Corneel Roelandt (Neelens); Bruulstraat: Edmond Eeckhout (Mong Kesj) en in de Krebbe: Louis Van Waeyenberg (t' Jovenissens Lowie). Het verhandelen van het vlees gebeurde één of tweemaal per week. Het bewaren gebeurde in de kelder in een afgesloten ruimte waar grote ijsblokken voor de koeling zorgden.

Vóór WO I gebeurde het slachten nog steeds thuis. Een dierenarts (paardemeester of vitrinair) keurde het vlees. Twee varkens per week was de gewone gang van zaken, uitgezonderd tijdens 'de hondsdagen' (warmste periode van het jaar, van 19 juli tot 18 augustus). Het was algemeen bekend dat Haaltert 'specialist' was voor het kwaliteitsrundvlees, zodat veel goeie burgers uit de omliggende dorpen klant waren bij de Haaltertse slagers. Door de bezetter werd het 'thuisslachten' verboden, er was eveneens een tekort aan voedsel, granen en aardappelen dienden ingeleverd. Ondanks dit verbod gebeurden er evenwel nog sluitslachtingen.

In het interbellum breidde de vleeshandel uit, de koopkracht steeg en het aantal beenhouwerijen volgde deze trend. Vlees eten was geen luxe meer.

WO II zette opnieuw een domper op de vleesindustrie, het vlees werd gerantsoeneerd en elke beenhou-

werij mocht éénmaal per week vlees verkopen. Vanzelfsprekend was sluitslachten schering en inslag. Er werden woekerprijzen betaald. Na WO II werd het thuis slachten verboden en er ontstonden slachthuizen, o.a. te Haaltert in de Dreefstraat. Een 25-tal beenhouwerijen of spekslagerijen kunnen wij situeren in ons dorp. Helaas, weinigen blijven de dag van vandaag over. Sedert 1954 is het beroep van beenhouwer-spekslager gereguleerd en dient een akte van bekwaamheid voorgelegd. Dit getuigschrift kan behaald worden in een technische school of met leercontract.

Slagers te Haaltert in vorige eeuw

Achterstraat

Emiel Herreman (Milleken Herreman- 't Vaderland), nadien Achiel

Bosstraat

Stefaan Van Herreweghe (Faan), nadien Daniël
Remy Neerinckx (Remi den biejenaar)

Bruul

Remy Moens (sjampetters Remy)
Octaaf De Rouck (be Rouk), nadien Oscar en Marc
Edmond Eeckhout (Mong Kesj)
Domien Van der Stockt (Ouzjekes Mien), nadien
Cyriel en Gaston
Alfons Meganck (Kobe Fong)

Dorp

Jozef Roelandt (Nelens Zjef), nadien Paul en Jos
Roelandt
Lodewijk Van Waeyenberg (t' Jovenissens Lowie)

Dries

Edgard Van der Hoeven (Boerken)

Eekent

Alfons Van den Steen (Sis Redantens Fong), nadien
Marcel en Hans
Rottiers

Edestraat

Romain Coppens (Romengsken)
Emiel Van der Stockt (ouzjekes Mil)
Alexis Lauwereys
Marcel Roelandt (Nelens Marcel)

Hollestraat

Jan Schoupe (Zjangske Skoep)

Hoogstraat

Kamiel Baeten (Kamil den biënaar), nadien Hector
en Johan

Amand De Deyn (Mandjes)
Jules Lievens (Mette Jul)
Jozef Moens (sjampetters Zjef)
Edmond Provost (Mong Bouchez)
Marcel Roelandt (Nele Marcel), nadien Pierre
Roger Roelandt (Nelens Roger)
Jozef Verbeeren (Zjef trip)

Houtmarkt

Henry Ghijsels (Rieke Petat)

Kattestraat

Clement Beeckman

Keiberg

Alfons Lauwereys (Fong Larouës of Soeëken zenne Fong)

Molenstraat

Jan Lauwereys

Muis

Frans Beerens

's Gravenkerselaar

Frans De Bruecker (kabernouëken)
Arthur Meganck ('s Jurens Tier of Smettens Tier),
nadien Maurice Scheerlinck

Stationsstraat

Corneel Roelandt (Nelen), nadien Louis en Omer
Gustaaf Welleman, nadien Denis
Florent Beazaer
Emiel De Vos

Ziekhuizen (Kerkskenhoek)

Frans Roelandt

Slagers begin 2003

Jos Roelandt (St Goriksplein)
Pierre Roelandt (Hoogstraat)
Slagerij Johan (Hoogstraat)
Slagerij Johan (Dries)
Marc De Rouck (Bruul)
Daniël Van Herreweghe (Bosstraat)
Hans & Ann (Pontweg)

Nvdr. waarschijnlijk kan de lezer deze lijst aanvullen

Omer Roelandt

WAS HELDERGEM ONVEILIG 100 JAAR GELEDEN?

Moorddadige bandietendaad in 1916

In 'De Werkman' van 10 november 1916 lezen wij: Vrijdagnacht om twaalf uren zijn zes stoutmoedige bandieten komen aankloppen aan de deur van de woning bij de familie Matthijs. De bewoners openden de deur niet en de gangsters stapten de voordeur in en drongen de slaapkamer binnen. Boer Matthijs bood enige weerstand maar hij werd onmiddellijk op beestachtige wijze met messteken doorkerft. Een noodlottig einde mag ieder ogenblik verwacht worden.

Koffers en kasten werden open gebroken en alles wat waarde had werd meegenomen. De buit werd geschat op ongeveer 600 franken.

Het Duitse leger werd verwittigd en is ter plaatse gekomen om de nodige vaststellingen te doen.

Voetstappen in de tuin en op andere plaatsen werden met plaaster opgenomen. Andere sporen van de daders zijn niet gevonden. De burens hebben ook veel informatie kunnen geven en door deze aanwijzingen hoopt het gerecht de daders te kunnen vatten. de moordenaars hadden hun aangezicht zwart gemaakt en waren van kop tot teen gewapend.

Een brandstichting in 1874

De 48 jarige KM, landbouwer te Helderger, wordt voor het Assisenhof van Oost-Vlaanderen gedagvaard. De beschuldiging luidt: brandstichting bij nacht. KM werd geboren te Kerksken. Hij wordt verdedigd door Meester Eugene Roland en het Openbaar Ministerie wordt waargenomen door Meester Lameere. De beschuldigde vraagt aan de Voorzitter de debatten in de Franse taal te voeren.

In de krant stond volgend relaas. "In de nacht van 1 op 2 oktober werden de stallingen en een graanmijt, eigendom van de kinderen Antheonis is as gelegd. De stallingen en de schuur liggen op enige afstand van elkaar zodat men vermoedt dat er kwaad opzet mee gemoeid is. De woning is dicht bij de stallingen gelegen, maar het huis, de schuur en de koeien werden gered. De schade door het vuur aangericht werd geschat op 2800 fr. Stallingen en mijt zijn verzekerd.

De vermoedens vielen onmiddellijk op KM, want er was onenigheid tussen beide, door een rechtszaak over de verpachting van een perceel land door Antheonis aangekocht. Op 1 oktober 1873 kreeg Antheonis gelijk van de vrederechter. KM was woedend, sprak dreigende taal en zei: het geld dat ik u moet geven zal u wel van de neus in de mond druipen. Een mes en een solferdoosje werden gevonden in de omgeving van de brand. Getuigen herkenden de stukken als eigendom van de beschuldigde. KM ontkent echter alle beschuldigingen en verklaart dat hij om 9 uren in bed lag. Tijdens het verhoor antwoordt hij met zeer luide stem, hij roept meer dan hij spreekt, en wijst met zijn rechter arm naar het Hof. De voorzitter vraagt hem om zachter te spreken en daarop matigt hij zijn toon. De beschuldigde bekent dat hij vroeger een solferdoosje in zijn bezit had, maar tijdens een reis naar Brussel heeft hij het verloren. Het mes heeft hij ook verloren. De gevonden zaken herkent hij niet. KM loochent nogmaals met klem de feiten die hem ten laste gelegd worden en zegt: Ik heb de rechtvaardige waarheid gesproken."

De rechtbank is overtuigd van de schuld en verklaart KM schuldig aan vrijwillige brandstichting, maar houdt rekening met verzachtende omstandigheden.

Hij wordt veroordeeld tot 10 jaar gevangenis en 5 jaar politiebewaking.

Een moord in 1910

Volksvertegenwoordiger Pieter Daens hekelt het uitblijven van de wet op de openbare dronkenschap, naar aanleiding van een moord gepleegd te Heldergerm door een dronken burger. Hij schrijft:

"Te Heldergerm, op twee uren van Aalst, gelegen aan de steenweg naar Geraardsbergen is een wrede moord gebeurd door dronkenschap. In acht op tien misdaden is te veel drank de oorzaak. Indien de wet op de dronkenschap werd uitgevoerd zouden er veel minder misdaden zijn.

Zondag laatsleden 4 december 1910 te Heldergerm (de parochie waar pastoor De Maeyer een leven vol opofferingen sleet) slenterde in de avondschemering een dronken jonge man, een zekere DS rond. En de

wet? Is er dan geen wet? Wanneer er een razige hond door de straten loopt wordt hij weggejaagd en is de dronkaard niet slechter dan een razig beest?

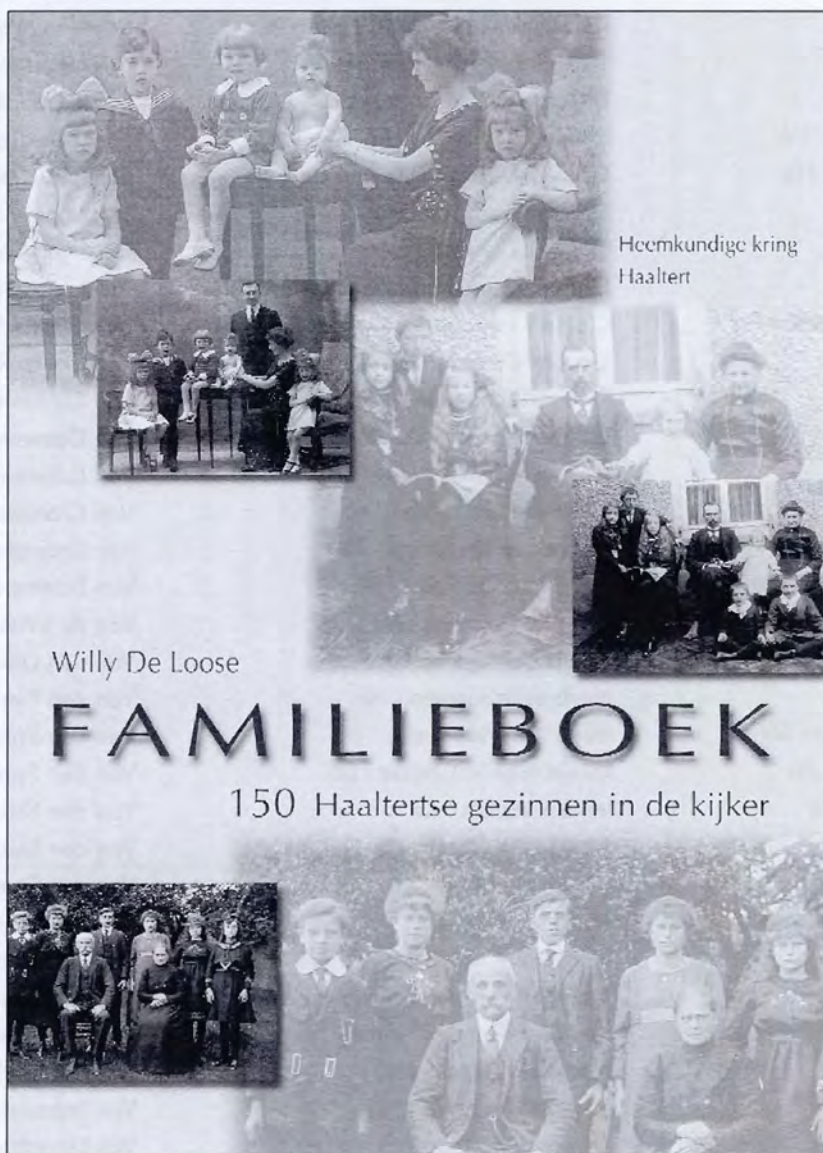
In de herberg 'Het Brouwershuis' bedreigde hij de bazin met een mes. Een klant grijpt hem vast en duwt hem buiten. De woestaard begint in de deur te kerven en roept: deze avond moet er iemand aan. Hij strompelt verder en een vijftigtal meter verder ontmoet hij de twee neven Donatus en Amandus Volckaert. Het was ongeveer tien uren en half. Zonder een woord te spreken springt hij op de mannen toe. Amandus kon de slag ontwijken maar Donatus kreeg een lelijke steek boven de rechter bil, de slagader was afgesneden. Hij sukkelt nog wat verder aan de arm van zijn neef, valt en is dood. Donatus Volckaert is 26 jaar, drie jaar gehuwd en vader van twee kleine kinderen, de jongste is pas zes maanden oud. Zijn moeder woonde bij hem in op een net boerderijken. Nooit had hij enige woordenwisseling gehad met de moordenaar. 't Is een wilde stomme beestige dronkenschap.

Zeg geëerde lezeressen en lezers, heb ik geen groot gelijk dat ik de kamer vragen heb gesteld voor de wet tegen de openbare dronkenschap die niet wordt uitgevoerd!"

DS werd op 1 mei 1911 door het Assisenhof van Oost-Vlaanderen veroordeeld tot 20 jaar dwangarbeid. (De Werkman, 9 december 1910)

Roger De Troyer

LEES- EN KIJKBOEK

Willy De Loose

FAMILIEBOEK

150 Haaltertse gezinnen in de kijker

Fotoboek formaat 29 x 21 cm – 330 pagina's
150 unieke gezinsfoto's (groot-Haaltert, vóór 1945) met identificatie
van de personen en echtgenoot (-note)
Kwartierstaat (gedeeltelijke. stamboom) van 4 generaties van elk gezin.
Ruim 600 familienamen.

Een ideale start voor het opstellen van een volledige stamboom
en/of familiegeschiedenis

Inschrijven tot verschijningsdatum (november 2003) aan € **30**.

Ledenprijs (lidmaatschap 2003 vereist): € **25**

Bestellen kan via: willydeloose@skynet.be of 053/830881

of Heemkundige Kring, Diepeweg 15, 9450 Haaltert of bij één van onze bestuursleden (adressen pag. 1)

Uitnodiging voor de voorstelling van het boek en de betalingsmodaliteiten volgen later.

Familie's behandeld in het fotoboek

- Anckaer-De Backer - *De*
Andries-De Cock - *He*
Bael-Van Damme - *De*
Baeten-Troch - *He*
Baeyens-Beerens - *He*
Baeyens-Van den Bruele - *De*
Beeckman-De Schepper - *Ha*
Bisback-Hespeels - *He*
Boonen-Fermon - *Ke*
Breynaert-Impens - *He*
Cooreman-Van den Neucker - *He*
Coppens-Moens - *Ha*
Coppens-Taeleman - *De*
Daghuyt-De Rijck - *Ha*
De Backer-Perreman - *He*
De Bodt-Beerens - *He*
De Bolle-Van Gijseghe - *Ha*
De Brouwer-Van den Steen - *Ha*
De Cock-Haesaert - *He*
De Deyn-Herreman - *Ha*
De Geest-Cooman - *Ke*
De Gendt-De Pelsemaeker - *De*
De Gendt-Van de Velde - *Ha*
De Graeve-De Bruyne - *Ke*
De Kegel-Callebaut - *Ke*
Deleeneer-De Geyter - *De*
Deleenheer-Van den Berghe - *Ha*
De Leeuw-De Leeuw - *He*
De Leeuw-De Leeuw - *He*
De Leu-De Schrijver - *De*
De Nil-Van Snick - *Te*
De Pauw-Matthijs - *He*
De Pelsemaeker-Droesbeke - *Ke*
De Pril-D'Herde - *De*
De Rijck-Moens - *Ha*
De Rouck-De Smet - *Ke*
de Sadeleer-Braun - *Ha*
de Sadeleer-Josse - *Ha*
de Sadeleer-Van Hoorde - *Ha*
De Saedeleer-De Kegel - *De*
De Saedeleer-Matthijs - *Ha*
De Schrijver-De Pril - *Ha*
De Schrijver-Reynaert - *Ha*
De Schutter-Provost - *Ha*
De Schutter-Verstraeten - *Ha*
De Smet-De Meyer - *Ha*
De Smet-Ottoy - *Ke*
De Troyer-De Rijck - *He*
De Troyer-Raes - *He*
De Vadder-Van den Broeck - *Ha*
- De Winter-Van den Bruele - *De*
De Kerpel-Ghijsels - *Te*
De Schutter-Verstraeten - *Ha*
D'Haeseleer-De Kegel - *Ke*
D'Haeseleer-De Swaef - *He*
D'Hondt-Coppens - *Ha*
D'Hondt-D'Hondt - *Ke*
D'Hondt-De Cock - *Ha*
Gees-Vincke - *Ke*
Ghijsels-Heereman - *Ke*
Ghijsels-Van den Bruelle - *Ha*
Goubert-De Schrijver - *De*
Goubert-Schoupe - *De*
Goubert-Van Gucht - *De*
Groebens-Sonck - *He*
Guns-Van Geyt - *Ke*
Haegeman-De Leeuw - *He*
Hendrickx-Volckaert - *He*
Heyman-Coppens - *Ha*
Hunninck-Muylaert - *Ha*
Huybrecht-Goeman - *Ha*
Huybrecht-Verstraeten - *Ha*
Huylebroek-Schuttijzer - *De*
Impens-Impens - *Ke*
Kiekens-De Gendt - *De*
Lievens-De Neve - *Ke*
Mally-Matthijs - *Ha*
Mally-Van Cauwenbergh - *Ha*
Marginet-Van den Driessche - *He*
Meganck-Van de Weghe - *Ha*
Moreels-D'Hondt - *He*
Muylaert-Coppens - *Ha*
Muylaert-Muylaert - *Ha*
Pauwels-Van Oudenhove - *De*
Pevernagie-Van Melckebeke - *He*
Raes-Somers - *He*
Redant-Allemant - *Ha*
Redant-D'Hondt - *De*
Redant-Dierickx - *Ha*
Redant-Redant - *Ha*
Redant-Van Landuyt - *De*
Reynaert-Wijnant - *Ke*
Roelandt-Fermon - *Ha*
Roelandt-Fermon - *Ha*
Roelants-De Hondt - *Ha*
Ruyssinck-Van Cauwenbergh - *Ke*
Scheerlinck-Redant - *Ha*
Scheerlinck-Roelandt - *Ha*
Scheerlinck-Van den Broeck - *Ha*
Schockaert-De Pril - *Ha*
- Schollaert-De Gendt - *Ha*
Schollaert-De Vadder - *De*
Schollaert-Van de Berghe - *Ha*
Schoupe-Impens - *He*
Sonck-Coppens - *Ha*
Sonck-De Troyer - *He*
Souffreau-De Bolle - *De*
Stockman-Maesschalck - *Ha*
Taeleman-Callebaut - *Ke*
Temmerman-De Vos - *Ha*
Uyttenhove-Van Landuyt - *De*
Van Cauter-Roelandt - *Ke*
Van Cauwenbergh-Becque - *Ha*
Van Cauwenbergh-Grootvriendt - *Ha*
Van Cauwenbergh-Scheerlinck - *Ke*
Van Cromphaut-Joostens - *Ha*
Van Cromphaut-Van Bever - *Ha*
Van Damme-Goossens - *De*
Van de Wiele-De Troyer - *He*
Van den Driessche-Wijnant - *He*
Van den Eynde-Van Liedekerke - *De*
Van den Spiegel-Provost - *Te*
Van den Spiegel-Provost - *Te*
Van den Steen-De Pril - *De*
Van den Steen-Dooremont - *Ke*
Van den Steen-Van Melckebeke - *Ha*
Van den Stock-Coppens - *Ke*
Van den Stock-Bael - *Te*
Van den Storme-D'Haeseleer - *De*
Van der Donck-Beerens - *Ha*
Van Durme-Van Melckebeke - *He*
Van Impe-Arijs - *Ha*
Van Haverbeke-De Backer - *Ha*
Van Impe-De Meerleer - *Ha*
Van Keymolen-Gees - *Ke*
Van Landuyt-D'Hondt - *De*
Van Landuyt-De Smet - *Ha*
Van Landuyt-De Smet - *Ha*
Van Liedekerke-Hanssens - *He*
Van Ongevalle-Coppens - *De*
Van Oudenhove-Brijs - *De*
Van Overwaelle-Lievens - *Ha*
Van Rossen-Wijnant - *De*
Van Vaerenbergh-Van Impe - *Ha*
Verbeken-Lievens - *He*
Vijverman-Van Impe - *Ha*
Wellekens-Roelandt - *Ke*
Wijnant-Muylaert - *De*

VERENIGDE BEENHOUWERS VAN KERKSKEN MEI 1941

Rantsoenering en ravitaillering: vier magere oorlogsjaren.

De Duitse inval van 10 mei 1940 confronteerde het land met een gigantisch voedselprobleem. Het was aangewezen op de invoer van voedingsmiddelen, hoofdzakelijk afkomstig uit overzeese gebieden, die het tekort aanvulden van de inlandse landbouwproductie. De Duitse invasie was voor de Engelsen de reden om België door middel van de Atlantische blokkade van zijn overzeese handelspartners af te sluiten. Daarbij kwam nog dat de Duitse bezetter de voedselvoorraden opeiste voor de bezettingstroepen en voor export naar het moederland.

Na de bezetting hervatte het normale leven zich, maar dan in een nieuw decor. Het dagelijks doen en laten werd gekenmerkt door de vrees voor bomaanvallen en voor kolen- en voedselschaarste. Dit laatste baarde grote zorgen. Reeds vóór de oorlog had de Belgische regering bepaalde voedingswaren gerantsoeneerd. Deze politiek zal de bezetter tijdens de oorlogsjaren verscherpen in het kader van orde- en rusthandhaving. Teneinde de verhouding tussen de producent en de verbruiker te regelen, kwam op 27 augustus 1940 de Nationale Voedings- en Landbouwcorporatie (NVLC) tot stand. Het voedsel werd gerantsoeneerd en de verschillende noodzakelijke levensmiddelen konden enkel in ruil voor rantsoeneringszegels en geld verkregen worden.

Alle burgers kregen een rantsoeneringskaart. De beschikbare voedingswaren werden ingeruild voor "zegelkes". De ontvangen rantsoenen waren afhankelijk van de gezinssamenstelling en de werkomstandigheden. Een voorbeeld elke persoon ontving: 225 gram brood, 4 tot 10 gram boter, 20 tot 30 gram vlees per dag.

De rantsoeneringskaarten en -zegels werden uitgereikt op het gemeentehuis, op vertoon van het trouwboekje en de identiteitskaart van alle gezinsleden boven de vijftien jaar.

V.l.n.r. staande: Alfons Herremans (Manens Foes) Dorp; Henri Gees (Slinkes Rie) Driehoek; Van Melkebeke René (Neken) Terlicht; Arthur De Meerleer (Kawouënaas) Terlicht
zittend: Constant Moens (Stentjen) Driehoek; Hector Baetens (Tor outj den beirg) Berg; Van Melkebeek Cyriel (Melkebeek) Dorp; Charel Herremans ('tsjol) Boekent.

In de lente van 1941 werd de controle op de vleeswaren rantsoenering verscherpt. Voor een officiële controle op sluikehandel, smokkel en woeker werd men verplicht voor aankopen in te schrijven bij een zelfde beenhouwer. In mei 1941 stichtten de 8 plaatselijke beenhouwers "Verenigde Beenhouwers van Kerkksen".

KONINKRIJK BELGIË GEMEENTE N° T 281420 Adres _____ Eenzelvigheidskaart * N° _____ Verblijfsvoeling * N° _____ Kind ** N° _____ Naam _____ Voornamen _____ Burgerlijke Stand _____ Nationaliteit _____ Geboren te _____ De _____ 19 _____ De Burgemeester, (of zijn afgevaardigde) Zegel van het Gemeentebestuur * Het overbodige doorklappen. ** Na Eenzelvigheidskaart van de persoon die de rantsoeneringskaart afhaalt. RANTSOENERINGSKAART		INSCHRIJVING BIJ DE KLEINHANDELAARS <table border="1"> <tr> <td>Product _____</td> <td>ZEGEL DER GEMEENTE</td> </tr> <tr> <td>Naam of firma _____</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Product _____</td> <td>ZEGEL DER GEMEENTE</td> </tr> <tr> <td>Naam of firma _____</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Product _____</td> <td>ZEGEL DER GEMEENTE</td> </tr> <tr> <td>Naam of firma _____</td> <td></td> </tr> </table>		Product _____	ZEGEL DER GEMEENTE	Naam of firma _____		Product _____	ZEGEL DER GEMEENTE	Naam of firma _____		Product _____	ZEGEL DER GEMEENTE	Naam of firma _____	
Product _____	ZEGEL DER GEMEENTE														
Naam of firma _____															
Product _____	ZEGEL DER GEMEENTE														
Naam of firma _____															
Product _____	ZEGEL DER GEMEENTE														
Naam of firma _____															

RANTSOENERINGSKAART T 281420 1 ^{ste} PERIODE G	RANTSOENERINGSKAART T 281420 1 ^{ste} PERIODE A
RANTSOENERINGSKAART T 281420 2 ^{de} PERIODE H	RANTSOENERINGSKAART T 281420 2 ^{de} PERIODE B
RANTSOENERINGSKAART T 281420 3 ^{de} PERIODE I	RANTSOENERINGSKAART T 281420 3 ^{de} PERIODE C
RANTSOENERINGSKAART T 281420 4 ^{de} PERIODE K	RANTSOENERINGSKAART T 281420 4 ^{de} PERIODE D
RANTSOENERINGSKAART T 281420 5 ^{de} PERIODE L	RANTSOENERINGSKAART T 281420 5 ^{de} PERIODE E
RANTSOENERINGSKAART T 281420 6 ^{de} PERIODE M	RANTSOENERINGSKAART T 281420 6 ^{de} PERIODE F

Tegenover de ravitailleringdienst stonden ze in voor de volledige vleesverdeling aan de bevolking van Kerksken. De bevoorrading gebeurde beurtelings bij een slager. Op het gemeentehuis werd aangeplakt bij welke beenhouwer er die week vlees te verkrijgen was. De versnijding werd gezamenlijk verricht.

Bij de verdeling had iedere beenhouwer zijn taak, hetzij het wegen van het vlees, het smelten van het vet tot smout, het maken van kop en frietvet of het innen van de zegeltjes. Door deze samenwerking konden de slagers aan hun eigen klanten het rantsoen geven.

Het normale rantsoen was ontoereikend om in de meest vitale behoeften te voorzien. De gewone burger ging dan ook over tot het kweken van kippen en vooral konijnen. De konijnen zaten in kleine hokjes en het voederen van de dieren zorgde voor weinig problemen: na schooltijd sneden de kinderen het gras

langs de wegboorden af. Daarenboven kon men met de konijnenhuid gevoerde handschoenen en pantoffels maken die tijdens de koude wintermaanden voor de nodige warmte zorgden, daar ook kolen schaars waren.

Op alle mogelijke manieren werd getracht extra voedsel te bemachtigen. Zo kon men op het veld na de oogst de overgebleven tarwe-aren verzamelen "het oogsten". Het bijeengesprokkelde graan werd gebruikt om brood te bakken. Na de aardappeloogst werden de velden systematisch onderzocht om achtergebleven aardappelen te vergaren. "het knollen".

Joris De Kegel

Foto: Herman Herremans

WIE HELPT?

Ons bestuurslid Roger De Troyer werkt aan een publicatie over de gesneuvelde dorpsgenoten (groot-Haaltert) uit beide wereldoorlogen. Wie geeft een bidprentje in bruikleen? Wie bezit brieven/pamfletten van het front? Volgende prentjes ontbreken

Haaltert:

Victor De Kegel
Kamiel Van Vaerenbergh
Jan De Schepper
Frans Van Melkebeke
Alfons De Smet
Frans Van Durme
Michel De Smet
Jozef Steenhout
Domien Grootvriendt
Amedé Temmerman
Petrus Groebben
Alfons Neirinckx
Petrus Sack
Jozef Van den Stockt
Frans Govaert
Frans Van Herreweghe
Jan Wijnant
Jozef Van den Storme
Alexis Meireman
Petrus Meganck
Domien Goossens

Denderhoutem:

Jan Baptist Allaer,
Theodoor De Dier
Robert De Winter

André Corteman
Gentil Moreels
Alois Muylaert
Cornelis Praet
Kamiel Van Gijsegem
Maurice Donaat Verbeeren

Kerksken:

Amedée Braem
Jan De Schepper
Prosper Schockaert

Terjoden:

Henry De Pauw
Cyriel Roelandt
Jan Scheerlinck
Constant Van der Zypen
Adolf Van den Steene
Felix Van Haverbeke
César Lievens

Heldergem:

alle gedachtenisprentjes reeds in ons bezit.

Wij danken u voor een seintje:

Roger De Troyer (053/622469-836588);

Joris De Kegel (053/836015)

Hans Sonck (053/839876)

Bernadette De Luyck (0473/589603)

Willy De Loose (053/830881).

EEN NOTARISAKTE UIT 1863-HAALERT

In de gedeponeerde archieven van de Haaltertse notaris Jan Antoon Arents ontdekten wij een interessante akte. De notaris noteert het nalatenschap van 'vrouwe Nathalie DP, landbouwerig', weduwe van wijlen Franciscus C. ten voordele van haar twee minderjarige kinderen Remysius 6 jaar en Clementina 2 jaar.

De minutieuze beschrijving van de bezittingen geven ons een duidelijk beeld van de levensstijl van een goeude landbouwer, midden 19de eeuw.

In een 12-pagina tellende akte gaat de notaris over tot de beschrijving van 'meubels en meubilaire voorwerpen, vrugten, vetten, bestialen (vee), landbouwers halaam (gereedschap), contante penningen, titels en papieren en van alle andere voor en nadeelen.'

De weduwe belooft plechtig 'alles getrouwelyk te zullen aenwijzen.'

Notaris Arents noteert nauwkeurig alle voorwerpen die zich in de kamers bevinden en schat de waarde ervan.

In de kamer 'naest de straete'

Tafel en acht stoelen en klein tafelken; kleerkas; bedstoel, matras, twee kussens, hoofdpeluw, twee slaeplakens, spreij, sargie (deken) en behangsel.

De kleederen van den overledene zijn ten deele aen den armen gegeven en een weinig is ervan verkogt. Een en twintig hemden en kuzak, zes servietten en twee tafelkleederen.

In de keuken

Hangende horlogie. In de schaprijje (provisiekastje voor eetwaren): caraf, zes glazen, tailllooren, suikerpot en suikertang.

Op den hank

Negen tailllooren, twee kopere kandelaars, crucifix en twee bloempotten, schauwkleederen, tafel en tien stoelen, drie tafelmessen, stoof en toebehoorten, kopere kaffepot en ijzere moor (waterketel), schup, tang, kapmes, blaespijp, koterhaek en huysel (weegtoestel)

In het schotelhuis

Twee melkeemers, blikke aker (emmer), melkkuij, kopere lanteern, pan, ligt (lamp), blikke gieter, koffiepote, tinnen tailllooren en pot, kopere lamp, koffiemolen, solferstekbak, flesschen, thépotje, mandeken, borstel, pollepel, houten lepel, twaalf tinne lepels en agttien fourcetten (vorken), twee ijzere potten en pan.

In den kelder

Drie tobbens en een weinig melk, vier melkteelen (schotel) en eenige boter, kopere marmitte (ketel) en ijzere casserolle (kom), zestig fleschen, een tobbeke boter, kan met raepolie, kuipken.

In de keuken der meid

Bedstoel en gerief, eenige solferstekken en bessems.

In de middenste kamer

Houte bak, tang, comfoir, bandelaer (schouderriem), hangel (haak) en blustobben, couvert (deken) voor het peerd, stoelken, muij

In een kas in de zelve kamer

Mantel, twee kielen, zaedkleed (schort gebruikt bij het zaaien), twee lijnwaertkoorden, destelschup (distelstecker), vlegel en twee sargiën (deken), vleeschkuij met vleesch.

In het kamerken daernevents

Tafelken, twee parapluies, botermand en kapstok.

In een kamer nevenst de voorgaende

Bedstoel, twee pluimen, hoofdpeluwen, twee kussens, twee sargiën, spreij en twee lakens, klein bedstoelken en gerief, koffer, twaalf lakens en kopkens, melkkanneken, gelas, eenen tobbeke met weinig smout, sjarpe en hoed, serviettes, flawijnen en tafellaken, twee servietten, twee handdoeken en een ondervest, wieg, tien tailllooren en twee schotelkens.

In een kamerken agter het voorgaende

Een bedstoel, eenige appels en peiren, een zakken klaverzaad, een mand en twee slaeplakens.

Op den zolder

Een dorskleed, twee reeken, eegdetanden en gaffel, twee pikken en vier bessems, staalband en prondel, wortelzaed en strooi, een berd, een kuipken en een

balance, veertien graenzakken en twee zaeikleederen, wanmolen, hout, zaedtonneken, oveneetsel en plantsel.

Op den hof

wagen met toebehoorten, karre, braek en schelfhouten in de poorten, een koperen marmit, zeekkuip en kortewagen (kruiwagen), twee zijssels, braek, houwmes, een grote en een kleine ladder.

In den peerdenstal

Een paerd, paerdharnassure en zadel, een schup, mest en bedde van de knegt, twee emmers twee schuppen en twee rieken.

In den koeistal

Drei koeibeesten en een rund, drei melkeemers en melkstoel, mandekens en roskam, eenig hout en mest, ael in den put.

In den veulenstal

Een raepmolen, beerschepper, gaffel, stampbak en schelfhout, vijftien hoenders en een haen en de eemer van den hond.

In het verkenkot

Twee verkens

Op het grasplein agter de schuere

Een meite hout en een plank

In de schuere

Een wanmolen, drie vleugels, zift, reik, schup en bessem, een zaeg, twee loofbraeken, twee gaffels, pikker en meshaek, een slegte groote kuip, een kuip, drankemer en kuipje, vleeschblok, waschstoel en vijf mandekens.

In het ovenkot

Mouille (deegbak), stande, ovenijzer en stok, pael, assche en pannen.

Nog op den cour

Wagen en toebehoorten, twee zeelen, twee reeken (hark) en bessem, een sledde, ploeg en eegde (egge), draed en reep, een weinig hooi, schelfhouten en perchenneplanken (rolluiken).

Nog in de keuken bevonden

Twee zilveren koffielepeltjes, eene zilveren horlogie, een koperen ketel, een haegschaere, en eenig oud hooi op de schelf.

Een wagen met toebehoren schatte de notaris 140 fr, het paard 325 fr en de drie koeien, samen 725fr. De twee varkens waren 180 fr waard en het zilveren koffielepeltje 4 fr.

In een volgende hoofdstuk werden 'de vrugten desen jaere gewassen op verscheidene partijen land', de onroerende goederen, de schulden, de pachten en obligaties en lonen aan de knechten beschreven. De onroerende goederen situeerden zich 'op den bruulcautere', in Oultre, te 'Haaltert op den Brul', op het Musschenzeveld, op 'den achtersten middelkouter' en 'op 't terrenhout'.

Notaris Arents voegde er aan toe: 'Er is geakteerd tot hetgeene voorschreven van negen uren 's morgens tot twee uren namiddag' ende niets meer te verklaren nog te begrijpen zijnde in deze inventaris heeft zij onder eede verklaard in handen van den notaris en in tegenwoordigheid van den toezienden voogd (F.C.) en van de getuigen, Constantinus De Cock, veldwagter en Maurice De Mulder, schoenmaker beiden van Herzele, dat zij niets verstoken of verzwegen en dat zij niet weet ofte gezien heeft dat iemand het minste voorwerp aen deze toebehoorende zoude verstoken of ontvreemd hebben.

Willy De Loose

R.A.Ronse: Notariële archieven van notaris P.J.A. Arents, inventaris 360, map 6
(Notaris P. J. A. Arents resideerde te Herzele van 1857 tot 1865. In maart 1865 komt de notaris naar Haaltert en werkt er tot 1878.)

NIEUW... NIEUW... NIEUW...

Een uniek document

150 Groot-Haaltertse gezinnen in de kijker !

150 prachtige foto's

Identificatie van de personen

Kwartierstaat (gedetailleerde stamboom)

van 4 generaties.

**SEIN DIT DOOR
AAN UITGEWEKEN FAMILIELEDEN
OF BEZORG ONS HUN ADRES !**